

Grundläggande granskning 10/2022

Regionstyrelsens uppsikt över följsamhet till fullmäktiges reglemente för intern kontroll år 2022

April 2023
Malin Hedlund
Revisionskontoret
Diarienummer: REV 29-2022

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Rekommendationer	3
2. Bakgrund och genomförande	4
Fullmäktiges reglemente för intern kontroll	4
Iakttagelser i 2021 års granskning	4
Regionstyrelsens yttrande över 2021 års granskning	4
Syfte och revisionsfrågor	5
Revisionskriterier	5
Granskningens genomförande	5
3. Styrelsens roll att leda och samordna	6
Styrelsens regionövergripande tillämpningsanvisningar	6
Styrelsens stöd till nämnderna	7
4. Styrelsens uppsikt över arbetet med intern kontroll	8
Styrelsens utvärdering av arbetet med intern kontroll	8
Styrelsens bedömning av den interna kontrollen	8
Nämndernas följsamhet till reglementet för intern kontroll	9
5. Styrelsens rapportering till fullmäktige	9
6. Uppföljning av rekommendationer år 2021	10
7. Svar på revisionsfrågor	11
Rekommendationer	11

1. Sammanfattande analys

Regionstyrelsen har utvecklat sin uppsikt över övriga styrelser och nämnders följsamhet till reglementet för intern kontroll. I sin utvärdering av den interna kontrollen uppmärksammade styrelsen att kontroller hade visat på brister som var åtgärdade eller skulle behöva åtgärdas. Styrelsens utvärdering påvisade också att arbetet med den interna kontrollen behövde utvecklas. Sammantaget bedömde styrelsen att den interna kontrollen i regionen var på en acceptabel nivå men att det fanns utvecklingsområden.

Vi instämmer med styrelsen om att det finns delar av uppsikten och styrelsens uppdrag att leda och samordna den interna kontrollen som styrelsen kan fortsätta utveckla. Styrelsen behöver bland annat tydliggöra och ställa högre krav på övriga styrelser och nämnders rapporteringar till styrelsen. Granskningen visar att styrelser och nämnder i huvudsak uppfyllde kraven i fullmäktiges reglemente för intern kontroll. Undantag är patientnämnden som inte uppfyllde kraven. Det är en brist i uppsikten att styrelsen inte uppmärksammade att patientnämnden inte klarade kraven.

Rekommendationer

För att skapa bättre förutsättningar för sin uppsikt och att höja kvaliteten på arbetet i regionen med den interna kontrollen rekommenderar vi styrelsen att utveckla sina anvisningar. I anvisningarna bör styrelsen tydliggöra kraven på innehållet i styrelsernas och nämndernas internkontrollplaner. Av planerna bör det framgå på vilket sätt kontrollerna ska genomföras. I anvisningarna bör styrelsen också tydliggöra när styrelser och nämnder ska rapportera till styrelsen om sitt arbete med den interna kontrollen.

Vi rekommenderar också att styrelsen utvecklar sin uppsikt. Om någon nämnd inte uppfyller kraven i fullmäktiges reglemente, bör styrelsen uppmärksamma det och informera fullmäktige.

Rekommendationerna kommer att följas upp i nästa års granskning.

2. Bakgrund och genomförande

Regionstyrelsen ska enligt kommunallagen leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamheter. I februari 2021 beslutade regionfullmäktige om ett reglemente för intern kontroll. I sin revisionsplan för år 2022 beslutade revisorerna att granska om styrelsen hade uppfyllt sin uppsiktsplikt över att övriga styrelser och nämnder följde fullmäktiges reglemente för intern kontroll.

Fullmäktiges reglemente för intern kontroll

Styrelserna och nämnderna är enligt kommunallagen ansvariga för att säkerställa att den interna kontrollen inom sina ansvarsområden är tillräcklig. I reglementet för intern kontroll tydliggör fullmäktige styrelsernas och nämndernas ansvar och roller i arbetet. Ansvaret innebär att styrelserna och nämnderna varje år ska besluta om en plan för den interna kontrollen. Planen ska utgå från en riskanalys och uppföljningen av planen ska rapporteras till nämnden. Styrelserna och nämnderna ska också årligen utvärdera och göra en samlad bedömning av sin interna kontroll och vid behov vidta åtgärder för att rätta till identifierade brister.

Regionstyrelsen har ett övergripande ansvar som innebär att styrelsen ska besluta om regionövergripande tillämpningsanvisningar för intern kontroll samt säkerställa att övriga styrelser och nämnder får stöd i arbetet. Styrelsen ska också årligen utvärdera och göra en bedömning av den interna kontrollen i regionen.

Iakttagelser i 2021 års granskning

År 2021 utvecklade regionstyrelsen sin uppsikt över övriga styrelser och nämnders följsamhet till reglementet för intern kontroll. Revisorerna bedömde dock att det fanns delar av uppsikten och uppdraget om att leda och samordna den interna kontrollen som styrelsen kunde fortsätta utveckla. Exempelvis kunde styrelsen vara mer aktiv och överväga vilka åtgärder som behövde vidtas med anledning av styrelsens utvärdering av den interna kontrollen.

Granskningen visade att styrelser och nämnder i huvudsak uppfyllde kraven i fullmäktiges reglemente för intern kontroll. Det fanns dock brister i kvaliteten i arbetet.

Rekommendationer i 2021 års granskning

Föregående år lämnade revisorerna följande rekommendationer till styrelsen:

- För att skapa bättre förutsättningar för uppsikten behöver styrelsen tydliggöra och ställa högre krav på hur övriga styrelser och nämnder ska rapportera till styrelsen om resultaten och arbetet med den interna kontrollen.
- Utveckla utvärderingen och analysen av arbetet med den interna kontrollen i regionen. Besluta om åtgärder för att rätta till identifierade brister.

Regionstyrelsens yttrande över 2021 års granskning

I oktober 2022 yttrade sig regionstyrelsen över granskningen. I yttrandet beskrev styrelsen åtgärder som den hade vidtagit eller planerade att vidta:

- Styrelsen hade i tillämpningsanvisningarna för år 2022 förtydligat kraven på nämndernas planering och uppföljning av sitt arbete med intern kontroll. Tillämpningsanvisningarna skulle revideras och utvecklas årligen.
- Från och med år 2022 skulle alla nämnder göra en bedömning av resultatet för varje kontroll. Styrelsen menade att bedömningarna av kontrollernas resultat skulle tydliggöra vilka åtgärder som behövde vidtas. De åtgärder som behövde vidtas skulle följas upp och återrapporeras. Det skulle även framgå när åtgärderna skulle genomföras.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen är övergripande. Syftet är att ge underlag till revisorerna för deras bedömning av om regionstyrelsen har uppfyllt uppsikten över att övriga styrelser och nämnder följer fullmäktiges reglemente för intern kontroll. För detta har följande revisionsfrågor besvarats:

- Har styrelsen agerat tillräckligt i sin roll att leda och samordna arbetet med intern kontroll?
- Har styrelsen haft tillräcklig uppsikt under år 2022 av övriga styrelser och nämnders arbete med intern kontroll?
- Har styrelsens rapportering till fullmäktige om den interna kontrollen under år 2022 varit tillräcklig?
- Har styrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?

Regionstyrelsens ansvar och arbete med den egna interna kontrollen som nämnd granskas i den grundläggande granskningen av styrelsen för år 2022 (nr 9/2022).

Revisionskriterier

Vår bedömning av styrelsens ansvarsutövande har utgått från:

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 1 §
- Fullmäktiges reglemente för intern kontroll

Granskningens genomförande

Granskningens iakttagelser bygger till stor del på slutsatser från grundläggande granskningar år 2022 av styrelser och nämnder. Dessa rapporter finns publicerade på www.regionvasterbotten.se/revision. Därutöver har vi granskat regionstyrelsens protokoll och rapportering till fullmäktige samt styrelsens utvärdering av den interna kontrollen. Avstämning har genomförts med tjänsteperson på ekonomistaben inom regionstyrelsens förvaltning med ansvar att samordna arbetet i regionen med intern kontroll.

Rapporten har kvalitetssäkrats av annan sakkunnig inom revisionskontoret och revisionsdirektör. Dessutom har tjänsteperson inom ekonomistaben samt budgetchef, ekonomidirektör och regiondirektör fått möjlighet att lämna synpunkter på rapportens innehåll.

3. Styrelsens roll att leda och samordna

Styrelsens regionövergripande tillämpningsanvisningar

I mars 2022 beslutade regionstyrelsen om regionövergripande tillämpningsanvisningar för styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll år 2022 (RS 37-2022). Syftet med anvisningarna var att förtydliga fullmäktiges krav i reglementet för intern kontroll. I anvisningarna beskrev styrelsen hur styrelserna och nämnderna skulle arbeta med: riskanalys, tillsynsplan, uppföljning och bedömning av den interna kontroll samt åtgärder.

Sedan år 2021 använder styrelsen begreppen tillsynsplan i stället för internkontrollplan. I anvisningarna för år 2022 beskriver styrelsen till viss del innehållet i tillsynsplanen på annat sätt än tidigare år. Exempelvis använder styrelsen "kontrollaktivitet" för att beskriva den rutin som ska kontrolleras. Kontrollen som ska genomföras benämner styrelsen som "kontrolltest". Nedan återger vi kortfattat styrelsens anvisningar till styrelserna och nämnderna.

Riskanalys och tillsynsplan

Enligt anvisningarna ska styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll utgå från en årlig riskanalys. Utifrån riskanalysen ska styrelserna och nämnderna besluta om en tillsynsplan. Arbetet med riskanalysen består av flera steg, där de första stegen innebär att identifiera och värdera risker. Därefter ska styrelserna och nämnderna besluta om vilka risker som ska följas i tillsynsplanen. Styrelserna och nämnderna ska besluta om risken ska:

- Hanteras i tillsynsplanen med hjälp av en kontroll. Av planen ska det framgå vilken kontroll som ska genomföras och när resultatet av kontrollen ska rapporteras till styrelsen eller nämnden.
- Hanteras i tillsynsplanen med hjälp av en åtgärd. Av planen ska det framgå vilken åtgärd som ska genomföras och när åtgärden ska rapporteras till styrelsen eller nämnden.
- Bevakas. Det betyder att ingen aktivitet vidtas för att hantera risken.

Tidigare år har styrelsen även ställt krav att det för varje kontroll ska finnas en beskrivning av hur och när kontrollerna ska genomföras samt vilken funktion som är ansvarig för att genomföra kontrollen. I anvisningarna för år 2022 finns dessa krav inte med.

Tillsynsrapport och bedömning

Enligt anvisningarna ska styrelserna och nämnderna i samband med delårsrapporterna och årsrapporten följa upp kontrollerna och åtgärderna i tillsynsplanen. I rapporteringen ska styrelserna och nämnderna redovisa hur kontrollerna är genomförda, resultat och bedömning av kontrollerna samt föreslagna eller vidtagna åtgärder utifrån kontrollens resultat.

I samband med årsrapporten ska styrelserna och nämnderna genomföra en årlig bedömning av nämndens interna kontroll. Den samlade bedömningen ska utgå från uppföljningen. Bedömningen ska genomföras utifrån graderingen *god intern kontroll*, *acceptabel intern kontroll* eller *bristande intern kontroll*. I anvisningarna specificerar styrelsen kriterier för de olika bedömningarna.

Vår kommentar

Styrelsen har beslutat om tillämpningsanvisningar för styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll. Anvisningarna konkretiserar kraven i fullmäktiges reglemente. För att skapa förutsättningar för styrelserna och nämnderna att höja kvaliteten på sitt arbete med intern kontroll bör det av anvisningarna tydligare framgå att styrelserna och nämnderna behöver tydliggöra hur, när och av vilken funktion kontrollerna ska genomföras.

Styrelsens stöd till nämnderna

Regionstyrelsen har enligt fullmäktiges reglemente ett särskilt ansvar att säkerställa ett stöd till styrelserna och nämnderna i deras arbete med intern kontroll. Ekonomistaben har identifierat en process för arbetet med intern kontroll. Budgetchefen är ägare för processen och en strateg inom ekonomistaben är processledare. Processledaren har ett särskilt uppdrag att bland annat stötta de övriga förvaltningarna i deras arbete med intern kontroll.

Ekonomistaben har också tagit initiativ till ett informellt nätverk på tjänstepersonsnivå för styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll. I nätverket sitter tjänstepersoner som har i uppdrag att samordna arbetet med intern kontroll på de olika förvaltningarna. Nätverket samordnas och sammankallas av strategen på ekonomistaben. I nätverket har tjänstepersonerna möjlighet att diskutera regionövergripande frågor, men även frågor om arbetet med den interna kontrollen inom de olika förvaltningarna. Gruppen träffas regelbundet och har en gemensam digital arbetsyta.

Under år 2021 införde Region Västerbotten Stratsys. Stratsys är ett digitalt verksamhetsstöd. Under år 2022 har förvaltningarna börjat arbeta med intern kontroll i Stratsys. I Stratsys finns information om arbetsprocessen för intern kontroll, men också arbetsytor där förvaltningarna lägger in de risker, planerade åtgärder och kontroller som styrelserna och nämnderna beslutat om. Förvaltningarna använder också Stratsys för att följa upp åtgärderna och kontrollerna.

Vår kommentar

Ekonomistaben tillhandahåller stöd till styrelserna och nämnderna i form av ett informellt nätverk och digital arbetsyta.

4. Styrelsens uppsikt över arbetet med intern kontroll

Styrelsens utvärdering av arbetet med intern kontroll

Regionstyrelsen utvärderade styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll i april 2023. År 2021 redovisade styrelsen sina iakttagelser i en bilaga till årsredovisningen, för år 2022 har styrelsen hanterat utvärderingen i ett eget ärende. Av styrelsens rapport framgår att utvärderingen utgått från styrelsernas och nämndernas uppföljningar. Utvärderingen hade genomförts tillsammans med representanter från förvaltningarna.

Några av styrelsens slutsatser i utvärderingen för år 2022 är:

- En del av arbetet med intern kontroll år 2022 hade handlat om att koppla arbetet med att identifiera och analysera risker närmare styrelsernas och nämndernas arbetsprocesser. En slutsats var att det inte fanns ett samlat arbete med riskhantering inom organisationen och hur olika typer av risker skulle hanteras. Det fanns också vissa oklarheter kring risker som styrelserna och nämnderna var ansvariga för, men där arbetsprocesserna för att hantera riskerna var gemensamma i hela organisationen.
- Styrelsernas och nämndernas uppföljning visade att det fanns vissa brister i den interna kontrollen. I några fall fanns det allvarliga brister. För de allvarliga bristerna hade i regler åtgärder vidtagits. Styrelsen konstaterade att kontrollerna hade visat på fler brister år 2022 än 2021. Styrelsen menade dock att det troligtvis berodde på att styrelserna och nämnderna utvecklat sina möjligheter att bedöma resultatet, snarare än att bristerna var fler. I utvärderingen år 2021 hade styrelsen uppmärksammat att styrelserna och nämnderna tydligare behövde bedöma hur allvarliga de identifierade bristerna var.
- Åtgärderna var tydligare redovisade i styrelsernas och nämndernas rapporter. Styrelsen menade att styrelserna och nämnderna tydligare hade redovisat vilka resultat som föranledde åtgärder samt vilka åtgärderna var. Även uppföljningen av åtgärderna hade blivit bättre.

Styrelsens bedömning av den interna kontrollen

Styrelsen bedömde att Region Västerbotten för år 2022 hade en acceptabel nivå på den interna kontrollen. Styrelsernas och nämndernas uppföljning hade visat på brister, men styrelsen konstaterade att det i huvudsak inte var allvarliga brister. Styrelsen menade också att arbetet med intern kontroll hade utvecklats positivt sedan år 2021, men att det fortfarande fanns utvecklingsbehov.

Styrelsens bedömning utgick från utvärderingen av arbetet med intern kontroll samt den bedömning som övriga styrelser och nämnder hade gjort av sin interna kontroll.

Nämndernas följsamhet till reglementet för intern kontroll

I tabellen nedan finns en sammanställning över de bedömningar som revisionskontoret gjort i de grundläggande granskningarna av styrelser och nämnders följsamhet till fullmäktiges reglemente för intern kontroll år 2022.

Revisionsfråga	RS	HSN	RUN	Folkhögskolestyrelsen	Patientnämnden
Har nämnden säkerställt att det finns dokumenterade riskbedömningar?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Har nämnden beslutat om en internkontrollplan?	Ja	Ja	Ja	Delvis	Ja
Har nämnden säkerställt att internkontrollplanen motsvarar kraven i regionstyrelsens riktlinje för intern kontroll?	Delvis	Delvis	Ja	Ja	Nej
Har nämnden följt upp arbetet med intern kontroll?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Har nämnden säkerställt att kontroller i internkontrollplanen är genomförda med tillräcklig kvalitet?	Delvis	Ja	Delvis	Ja	-
Har nämnden bedömt resultatet av uppföljningen av intern kontroll?	Ja	Ja	Ja	Ja	-
Har nämnden beslutat om tillräckliga åtgärder i händelse av att den interna kontrollen visat på brister?	Ja	Delvis	Ja	Ja	-

Vår kommentar

Det är positivt att styrelsen utvärderat och bedömt den interna kontrollen i regionen. Grundläggande granskningar visar att styrelserna och nämnderna i huvudsak uppfyllde kraven i fullmäktiges reglemente för intern kontroll. Patientnämnden uppfyllde inte kraven i reglementet. Nämndens internkontrollplan saknade kontroller och uppföljningen bestod av kommentarer om arbetet som pågått. Det är en brist att styrelsen i sin uppsikt inte uppmärksammade att patientnämnden inte uppfyllde fullmäktiges reglemente för intern kontroll. Även styrelsen och de övriga nämnderna behöver utveckla kvaliteten i arbetet. I några fall var det exempelvis svårt att värdera vilka kontroller som hade genomförts och vad resultatet blev.

I styrelsens tillämpningsanvisningar framgår det inte att övriga styrelser och nämnder ska rapportera om sitt arbete med intern kontroll till regionstyrelsen. För att skapa förutsättningar för sin uppsikt bör styrelsen ställa högre krav på hur övriga styrelser och nämnder ska rapportera om sina resultat och arbeten med den interna kontrollen. I granskningen har vi inte kunnat se att styrelsen har tagit del av de övriga nämndernas uppföljningsrapporter av den interna kontrollen.

5. Styrelsens rapportering till fullmäktige

Regionstyrelsens rapportering till fullmäktige om den interna kontrollen sker i slutet av april 2023 i samband med årsredovisningen 2022. Rapporteringen består av en uppföljningsrapport och hanteras i ett eget ärende. Den 4 april beredde regionstyrelsen ärendet till fullmäktige. Styrelsens uppföljningsrapport var översiktlig. I rapporten uppgav styrelsen att styrelserna och nämnderna hade identifierat och analyserat risker. Av rapporten framgick även att styrelserna och nämnderna hade beslutat om tillsynsplaner för arbetet med intern kontroll. I rapporten redovisade

styrelsen vilka bedömningar som styrelserna och nämnderna hade gjort av deras interna kontroll. För uppföljning av enskilda kontroller hänvisade regionstyrelsen till styrelserna och nämndernas egna rapporteringar.

I rapporten konstaterade regionstyrelsen att styrelserna och nämnderna hade identifierat vissa brister i den interna kontrollen, i några fall fanns det allvarliga brister. Enligt styrelsen hade i regel åtgärder vidtagits för de allvarliga bristerna. Av rapporteringen framgick inte vilka de allvarliga bristerna var eller vilka åtgärder som hade vidtagits. Regionstyrelsens samlade bedömning var att den interna kontrollen i Region Västerbotten år 2022 hade varit på en acceptabel nivå.

Vår kommentar

Regionstyrelsen informerade fullmäktige i enlighet med reglementet. Fullmäktige fick information om styrelsernas och nämndernas arbete med intern kontroll och styrelsens samlade bedömning. Styrelsen bör dock informera fullmäktige om vilka allvarliga brister som identifierats samt vilka åtgärder som vidtagits för att åtgärda bristerna.

6. Uppföljning av rekommendationer år 2021

I tabellen har vi sammanställt i vilken grad styrelsen vidtog tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2021 års granskning.

Rekommendationer 2021 års granskning	Tillräckliga åtgärder	Vår kommentar
För att skapa bättre förutsättningar för uppsikten behöver styrelsen tydliggöra och ställa högre krav på hur övriga styrelser och nämnder ska rapportera till styrelsen om resultaten och arbetet med den interna kontrollen.	Nej	Styrelsen har inte tydliggjort hur och när de övriga nämnderna ska rapportera till styrelsen.
Utveckla utvärderingen och analysen av arbetet med den interna kontrollen i regionen. Besluta om åtgärder för att rätta till identifierade brister.	Ja	Styrelsen har redovisat utvärderingen av arbetet med intern kontroll i en rapport. Av rapporten framgår styrelsens samlade slutsatser.

Vår kommentar

Vår granskning visar att det finns områden i styrelsens uppdrag att leda, samordna och ha uppsikt över arbetet med den interna kontrollen som behöver fortsätta utvecklas.

7. Svar på revisionsfrågor

Revisionsfråga	Vår kommentar
Har regionstyrelsen agerat tillräckligt i sin roll att leda och samordna arbetet med intern kontroll?	Delvis. Styrelsen beslutade om tillämpningsanvisningar och gav informellt stöd till styrelserna och nämnderna i deras arbete. Granskningar år 2022 visar dock att arbetet med intern kontroll behöver fortsätta utvecklas i regionen. Det är en brist att styrelsen inte uppmärksammade att patientnämnden inte uppfyllde kraven i reglementet.
Har regionstyrelsen haft tillräcklig uppsikt under år 2022 av övriga styrelser och nämnders arbete med intern kontroll?	Delvis. Styrelsen utvärderade och följde upp arbetet med intern kontroll i regionen. Granskningar år 2022 visar att styrelserna och nämnderna i stort uppfyllde de formella kraven i reglementet för intern kontroll. Det finns dock kvar brister i arbetet och styrelsen behöver fortsätta utveckla sin uppsikt av arbetet. Det är en brist att styrelsen inte uppmärksammade att patientnämnden inte uppfyllde kraven i reglementet.
Har regionstyrelsens rapportering till fullmäktige om den interna kontrollen under år 2022 varit tillräcklig?	Ja.
Har regionstyrelsen agerat tillräckligt med anledning av rekommendationerna i föregående års granskning?	Det finns områden i styrelsens arbete med att leda, samordna och ha uppsikt över arbetet med intern kontroll som behöver fortsätta utvecklas.

Rekommendationer

För att skapa bättre förutsättningar för sin uppsikt och att höja kvaliteten på arbetet i regionen med den interna kontrollen rekommenderar vi styrelsen att utveckla sina anvisningar. I anvisningarna bör styrelsen tydliggöra kraven på innehållet i styrelsernas och nämndernas internkontrollplaner. Av planerna bör det framgå på vilket sätt kontrollerna ska genomföras. I anvisningarna bör styrelsen också tydliggöra när styrelser och nämnder ska rapportera till styrelsen om sitt arbete med den interna kontrollen.

Vi rekommenderar också att styrelsen utvecklar sin uppsikt. Om någon nämnd inte uppfyller kraven i fullmäktiges reglemente, bör styrelsen uppmärksamma det i sin uppsikt och rapportera fullmäktige.

Umeå den 5 april 2023

Malin Hedlund
Sakkunnig

Revisionskontoret
Region Västerbotten